

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS, PSIHOĢIJAS UN MĀKSLAS
FAKULTĀTE
PIRMSSKOLAS UN SĀKUMIZGLĪTĪBAS NODAĻA

**SENSORĀ ATTĪSTĪBA 2-3 GADUS VECIEM
BĒRNIEM**

KVALIFIKĀCIJAS DARBS

Autors: **Gaida Dombrovska**
Studenta apl. Nr. 17016

Darba vadītājs:
Mag.paed. Ineta Aizporiete

Rīga

2020

ANOTĀCIJA

Darba nosaukums : Sensorā attīstība 2-3 gadus veciem bērniem.

Darba autore : Gaida Dombrovska

Darba zinātniskā vadītāja : Mag.paed.Ineta Aizporiete

Darba saturs : 24 lpp., analizēti 23 literatūras avoti.

Pētījuma mērķis : Bērnu sensorā attīstība, izmantojot didaktiskās rotaļas.

Kvalifikācijas darba teorētiskā daļa balstās uz J. A. Komenska, M. Montesori, F. Frēbeļa, G.Svences u.c. autoru atziņām. Šajā daļā analizēti tādi jautājumi, kā, sensorā attīstība kā bērna personības veidošanās līdzeklis, 2 -3 gadus vecu bērnu psiholoģiskais raksturojums, sensorās attīstības posmi, didaktiskās rotaļas izmantošana bērnu sensorajā attīstībā, didaktiskā rotaļa kā sensorās attīstības līdzeklis.

Kvalifikācijas darba praktiskajā daļā sniegts pētāmās grupas – 15 bērni vecumā no 2-3 gadiem - raksturojums, veikts pedagoģiskais pētījums, to apkopojums un analīze.

Šajā daļā ir atspoguļotas trīs rotaļnodarbības sensorās attīstības veicināšanai.

Bērniem katru dienu piedāvājot dažādas rotaļdarbības redzes attīstīšanai un regulāri tās atkārtojot ar pieaugušu grūtības pakāpi, tika gūti pozitīvi rezultāti.

Darbā izvirzītā hipotēze - bērnu sensorā attīstība norit sekmīgāk, ja izmanto didaktiskās rotaļas - ir apstiprinājusies.

Atslēgvārdi – psiholoģiskā attīstība, pedagogs, agrīna bērnība, rotaļas.

ANNOTATION

The title of the Qualification Paper: Sensory development of 2 to 3 years old children.

The author of the Qualification Paper: Gaida Dombrovska

The research manager: mag. Paed. Ineta Aizporiete

The content of the Qualification Paper: 24 pages, analyzed 23 literature sources

The aim of the research: Sensory development of children using didactic games.

The theoretical part of the Qualification Paper is based on thoughts of J. A. Komenskis, M. Montessori, F. Frēbelis, G. Svence and other authors. In this part are analyzed such questions as sensory development as means of child's personality formation, psychological characteristics of 2 – 3 year old children, stages of sensory development, use of didactic games in children's sensory development, didactic game as means of sensory development.

In the practical part of the Qualification Paper is given characterization of study group – 16 children at the age of 2 – 3 years, done pedagogical research, summary and analysis.

In this part three are reflected four lessons to promote sensory development.

Offering to children different lessons for developing eyesight every day and repeating them regularly with growing degree of difficulties, positive results were achieved.

Advanced hypothesis in the Qualification Paper – sensory development of children proceeds more successfully if didactic games are used – has been approved.

Keywords – psychological development, educator, early childhood, games.

SATURS

IEVADS	5
1.SENSORĀ ATTĪSTĪBA KĀ BĒRNA PERSONĪBAS VEIDOŠANĀS LĪDZEKLIS.....	8
1.1. Ieskats sensorās attīstības vēsturē	8
1.2. Sensorās attīstības teorētiskais raksturojums	13
1.3. Sensorās attīstības posmi	14
1.4. 2-3 gadus vecu bērnu raksturojums	15
2.DIDAKTISKĀS ROTAĻAS IZMANTOŠANA BĒRNA SENSORAJĀ ATTĪSTĪBĀ	17
2.1. Didaktiskās rotaļas nozīme sensorajā attīstībā 2-3 gadus veciem bērniem	17
2.2. Didaktiskā rotaļa kā sensorās attīstības līdzeklis.....	18
3.SENSORĀS ATTĪSTĪBAS IZPĒTE PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒ.....	21
3.1. Pētījuma organizēšana un metožu raksturojums.....	21
3.2.Pētījuma rezultātu apkopojums.....	22
NOBEIGUMS	29
Izmantotie avoti un literatūra.....	30
PIELIKUMI.....	32
1.pielikums Didaktiskā rotaļa ‘‘Atpūta jūras krastā’’	33
2.pielikums Didaktiskā rotaļa ‘‘Katru zīli uz sava diega’’	35
3.pielikums Didaktiskā rotaļa ‘‘Augļu novākšana’’	36
4.pielikums Didaktiskā rotaļa ‘‘Kas atrodas maisiņā?’’	37
5. pielikums ANKETA	38

IEVADS

Bērns – tā ir mūsu nākotne. Vienlaikus ar pedagoģiskā procesa tālāku pilnveidošanu mūsdienu skolā lieli uzdevumi tiek izvirzīti arī pirmsskolas audzināšanai. Svarīga nozīme bērnu sagatavošanā sekmīgām mācībām skolā ir izziņas darbības iemaņu veidošanai, sensoriskajai audzināšanai, kas ir bērnu vispusīgas attīstības pamats. Sensoriskā audzināšana ir sensorisko procesu (sajūtu, uztveres, priekšstatu) mērķtiecīga pilnveidošana un attīstīšana bērniem. Sensoriskie procesi ir cieši saistīti ar sajūtu orgānu darbību. Priekšmets, kuru mēs aplūkojam, iedarbojas uz mūsu redzi; ar tausti mēs sajūtam, vai tas ir ciets, vai mīksts, vai virsma ir gluda vai ne; skaņas, kuras izdod kaut kāds priekšmets, uztveram ar dzirdi. Tādējādi sajūtas un uztvere ir tieša, jutekliska īstenības tieša izzināšana. Pirmsskolas vecumā sajūtas un uztvere attīstās ļoti intensīvi. Pareizi priekšstati par priekšmetiem vieglāk veidojas to tiešas uztveres (redzes, dzirdes un ožas) procesā, veicot dažādas darbības ar šiem priekšmetiem. Parasti visas priekšmeta vai parādības pazīmes netiek uztvertas ar vienādu interesi un uzmanību. Bērniem jāattīsta prasme pievērst uzmanību tām vai citām priekšmeta, parādības pazīmēm un uztvert tās. Uztveres spējas bērnam ir jāattīsta. Pirmsskolas vecums ir laiks, kad bērns sāk iepazīties ar apkārtējo pasauli; šai laikā intensīvi attīstās bērna izziņas spēki un viņa spējas. Bērns iepazīst priekšmetu pasauli, dabas parādības, sabiedriskās dzīves norises, kuras viņam ir iespējams novērot. Jaunas zināšanas viņš gūst arī no pieaugušajiem – tie viņam stāsta, paskaidro, lasa priekšā. Šie abi izziņas veidi ir savstarpēji cieši saistīti. Bērns ir atvērts visam, ko iemāca vecāki, sabiedrība, pirmsskolas skolotājs, skola. Lai bērns varētu izveidoties par vispusīgi attīstītu cilvēku, mums jāattīsta viņā sajūtas, kuras bērnam ir nepieciešamas, jo redze, dzirde, oža, tauste un garša ir galvenā orgānu sistēma, ar kuru palīdzību bērns iepazīst apkārtējo pasauli. Tā rezultātā veidojas bērna uztvere, attīstās domāšana un iztēle. Bērniem jāemāca izdalīt priekšmetos un parādībās vissvarīgāko. Mācību procesā un ikdienas dzīvē sensoriskajā audzināšanā jāizmanto dažādas metodes. Ir ļoti svarīgi, lai skolotājs saprastu sensoriskās audzināšanas pamatprincipus, tās saistību ar citiem audzināšanas un mācīšanas aspektiem.

Kvalifikācijas darba tēma ir "Sensorā attīstība 2-3 gadus veciem bērniem". Šo tēmu izvēlējos tādēļ, ka daudzus gadus strādāju ar šāda vecuma bērniem. Šis vecums man ir ļoti mīļš. Šajā vecumā bērni ir ļoti zinātkāri, visu jauno, kas viņiem ir interesants ātri apgūst. Esmu novērojusi, ka vecāki maz velta uzmanību saviem bērniem, lai izkoptu sensorās sajūtas. Vecāki mūsdienās ļoti garas stundas pavada darbā, un, atnākot pakaļ bērniem ir pārguruši, steidzas ātrāk

tikt mājās. Ne visi vecāki pajautā bērnam, kā viņam pa dienu ir gājis, ko jaunu uzzinājis, kā bērns jūties? Arī skolotājam reti kurš pajautā par bērnu. Brīvajā laikā vecāki pastaigājoties ar bērnu maz runā, nerotaļājas ar bērnu. Es uzskatu, ka regulāras rotaļas palīdz bērniem izkopt sensorās sajūtas. Caur rotaļām bērni apgūst nepieciešamās iemaņas sensorai attīstībai. Strādājot ar bērniem un veicot dažādus eksperimentus, bērniem ir ļoti interesanti, viņi daudz jautā un grib darboties vēl un vēl. Tas man dod lielu prieku un gandarījumu.

Pētījuma mērķis:

Teorētiski un praktiski izziņāt sensoro attīstību 2-3 gadus veciem bērniem.

Lai sasniegtu savu izvēlēto mērķi, esmu izvēlējusies attīstīt pēc iespējas dziļāk bērnu sensorās spējas caur didaktiskajām rotaļām, rotaļnodarbībām un vērojumiem. Izstrādājot plānu rotaļnodarbībām beigās secināšu, vai visu esmu darījusi pareizi, vai kaut ko vajadzētu pamainīt.

Veicot rotaļnodarbības, veicināšu pozitīvu attieksmi pret bērniem, radīšu pozitīvu gaisotni. Centīšos, lai mani bērni apgūtu pēc iespējas interesantāku priekšstatu par visām sensorajām sajūtām. Centīšos piedāvāt interesantus eksperimentus, lai bērniem būtu interesanti visas nodarbības laikā. Līdz ar to būs iespēja arī bērna vecākiem piedāvāt plašākas iespējas šajā priekšmetā.

Pētījuma objekts:

Didaktisko rotaļu izmantošana pedagoģiskajā procesā

Pētījuma priekšmets:

Sensorā attīstība 2-3 gadus veciem bērniem

Pētījuma hipotēze:

Ja 2-3 gadus veciem bērniem pedagoģiskajā procesā izmanto didaktiskās rotaļas, tad bērnu sensorā attīstība norit sekmīgāk

Pētījuma uzdevumi:

Analizēt pedagoģijas un psiholoģijas literatūru par sensoro attīstību un psihofizioloģiskajām īpatnībām

Veikt izmēģinājuma darbības bērnu sensorās attīstības veicināšanā

Apkopot un novērtēt iegūtos pētījuma rezultātus

Pētījuma metodes:

Literatūras izpēte un analīze;

Pedagoģiskā novērošana pirmsskolā;

Vecāku anketēšana;

Pedagoģiskās novērošanas darba apkopojums un analīze.

Pētījuma bāze:

X Pirmsskolas izglītības iestāde, 15 bērni vecumā no 2-3 gadu vecumam

1.SENSORĀ ATTĪSTĪBA KĀ BĒRNA PERSONĪBAS VEIDOŠANĀS LĪDZEKLIS

Pirmsskolas izglītības mācību satura programma ir paredzēta mācību satura apguvei bērniem līdz sešu gadu vecumam. Programma izstrādāta saskaņā ar LR Vispārējās izglītības likumu un valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām. Programma veidota, pamatojoties uz rotaļu kā vadošo darbības veidu pirmsskolā. Rotaļa palīdz bērnam apgūt zināšanas, prasmes, veido attieksmes, pilnveidojot savu pieredzi, patstāvīgi darbojoties un izzinot sevi.

Pirmsskolas vecuma bērnu attīstība norit nevienmērīgi, tāpēc, plānojot pedagoģisko procesu, nepieciešams novērtēt bērna fizisko, sociālo un psihisko attīstību (Pirmsskolas izglītības mācību satura programma, kods 01011111)

Pirmsskolas mācību saturu bērns apgūst, atklājot lielās idejas:

Kas es esmu? Kas mēs esam?

Kā mēs izturamies pret pasauli?

Cik daudzveidīgā dabā es dzīvoju?

Cik daudzveidīga ir cilvēku radītā pasaule?

Ko es varu darīt pasaulē?

Mācību saturu veido arī caurviju prasmes, kas integrētas mācību jomās. Caurviju prasmes ir iedalītas četrās nodaļās: 1. Pašizziņa un pašvadība; 2. Domāšana un radošums; 3. Sadarbība un līdzdalība; 4. Digitālā prasme.

Mācību jomu saturs iedalīts trijās pakāpēs – 1.pak. (1,5-3 gadi), 2.pak. (3-5gadi), 3.pak. (5-6 gadi) (Skola 2030, 2017. gada septembris).

1.1. Ieskats sensorās attīstības vēsturē

Lai pilnīgāk izprastu bērnu sensorās attīstības posmu, mēs atskatāmies atpakaļ vēsturē. Jau senie grieķi izšķīra piecus sajūtu orgānus : redzi, dzirdi, tausti, ožu, garšu. Šie orgāni ir pirmie psihes izziņas procesi cilvēka dzīvē, ar kura palīdzību tiek saņemta paša elementārākā informācija no ārējās un iekšējās pasaules.

Viens no izcilākajiem domātājiem pedagoģijā ir čehu izcelsmes pedagogs Janss Amoss Komenskis (1592 – 1670). Savā pedagoģiskajā darbībā viņš lielu uzmanību pievērš bērnu attīstībai un audzināšanai, to saturam un būtībai, īpašu uzsvaru liekot, kādā virzienā būtu jāstrādā bērnu maņu (sajūtu) orgānu attīstībai attiecīgajās pakāpēs. Viņa izpratnē visu izglītības sistēmu veido četras pakāpes atbilstoši četriem mūža vecumiem – bērnībai, pusaudzņa vecumam, jaunībai un vīra briedumam.

Bērnība

Pirmā pakāpe – mātes skola, jeb mātes klēpis – bērna audzināšana ģimenē līdz sešu gadu vecumam. Tas ir bērna fiziskās veidošanās un jutekļu attīstībā.

Uzmanība jāpievērš arī mehāniskajām darbībām kur bērni jāpieradina pie noteiktas darbības – uzbūvēt, nojaukt, sasiet, atraisīt u.tt.

Ievērojamu vietu Komenska mācībā ieņem didaktikas pamatprincips – reālistiskas apmācības princips. Komenskis uzsver, ka ciktāl tas iespējams, cilvēkiem jā mācā smelties gudrības ne no grāmatām, bet no dabas un zemes, t.i. jā mācā viņiem pazīt un izpētīt pašas lietas, bet ne svešus novērojumus kuri aprakstīti grāmatās.

Pamatojot šo principu, Komenskis vadījās pēc Bēkona idejām, ka atziņu gūšana sākas ar juteklisko uztveri. Sākums arvien meklējams jūtās (jo nekas nekļūst par apziņu, iekams tas nav apjausts) ; tādēļ arī mācības vajag sākt nevis ar lietu izskaidrošanu mutvārdiem, bet gan ar lietu tiešu novērošanu.

Komenskis ir formulējis uzskates principu, kuru taisnīgi nosauc par skolotāju “zelta regulu”: “Visu, cik vien iespējams, pakļaut jutekļu uztverei, proti :

redzamo – redzei,

dzirdamo – dzirdei,

ožamo – ožai,

ēdamo – garšai,

taustāmo – tausteī,

bet, ja kaut kas būtu uztverams ar vairākiem jutekļiem uzreiz, tad nepieciešams to pakļaut vairāku jutekļu uztverei.”

Ja nevar dabūt pašus priekšmetus, tad tos var aizstāt ar attēliem.

Komenskis secināja, ka pēc jutekļu vingrināšanas jāpāriet pie atmiņas vingrinājumiem, vēlāk pie prāta vingrinājumiem. Salīdzinot atsevišķus priekšmetus, veidosies spriešanas prasmes un spējas (Žukovs, 1999).

Viens no izcilākajiem franču apgaismotājiem bija Žans Žaks Ruso (1712 – 1778).

Ž. Ž. Ruso noliedza oficiālo reliģiju un atzina ‘‘jūtu reliģiju’’, uzskatot, ka katrs cilvēks drīkst ticēt tā, kā viņš to vēlas. Ž. Ž. Ruso uzskatīja, ka cilvēku ir samaitājusi modernā sabiedrība. No tā Ž. Ž. Ruso secināja, ka bērns ir jāaudzina ārpus samaitātās sabiedrības, tālu no civilizācijas, ‘‘dabas klēpī’’. Tas nozīmē, ka audzināšanā jāseko bērna dabai, jāņem vērā viņa vecuma īpatnības. Daba grib, lai bērni būtu bērni, iekams viņi kļūst pieauguši.

Bērna attīstībā Ž. Ž. Ruso izšķir četrus audzināšanas periodus:

Pirmais periods – no dzimšanas līdz 2 gadiem – ir laiks, kad uzmanības centrā jābūt bērna fiziskajai audzināšanai.

Otrais periods – no 2 līdz 12 gadiem – ir ‘‘prāta miega’’ periods, kad bērns vēl nespēj spriest un loģiski domāt, kad jāattīsta galvenokārt, ‘‘ārējās maņas’’, kad bērna spēki uzkrājas, lai vēlāk izlauztos uz āru (Konstantinovs, Medinskis, Šabajevs, 1968).

Ž. Ž. Ruso pareizi saskatīja arī to, ka katram bērnam ir savs temperaments, kas nosaka viņa spējas, raksturu un tas ir jāattīsta un jāpilnveido.

Frīdrihs Frēbels (1782 – 1852) ir viens no ievērojamākiem 19. gs. pedagogiem, kas radīja bērnudārzu ideju un aptverošu audzināšanas mācību, lika pamatus pirmsskolas pedagoģijai un deva lielu ieguldījumu rotaļu teorijas attīstībai.

1837. gadā Blankenburgā nodibināja speciālu iestādi maziem bērniem, sākumā to nosauca par bērnu uzraudzības iestādi, bet vēlāk par bērnu dārzu. Savas pedagoģiskās mācības pamatā F. Frēbelis lika pamatprincipus :

1. audzināšanas piemērošana dabas likumiem;
2. attīstības princips;
3. pašdarbības princips;
4. starpniecības princips.

Kā audzināšanas mērķi viņš formulēja bērna pašattīstības veicināšanu. Bērna pašdarbība parādās rotaļās, darbā un prāta vingrinājumos. Tajos F. Frēbelis konstatē četras instinktīvas pamat tieksmes:

1. tieksme darboties;
2. tieksmi zināt;
3. tieksmi tēlot;
4. reliģisko tieksmi.

Mācību saturam pēc F. Frēbeļa domām jābūt šādam :

1. Jutekļu attīstība

Tā sākas agrā bērnībā. Sākumā bērnus iepazīstina ar paša ķermeni, pēc tam ar apkārtējām lietām. Iepazīšanās norisinās personīgas pieredzes ceļā. Šī iepazīšanās norisinās personīgas pieredzes ceļā.

2. Matemātikas, dabaszinātņu un valodas mācība

Frēbelis iesaka jau pirmsskolas vecumā iepazīstināt bērnus ar formas un daudzuma jēdzieniem.

3. Zīmēšana, veidošana, dziedāšana

Frēbelis uzsver mākslinieciskās audzināšanas nozīmi bērna vispusīgā attīstībā un iesaka šo darbu veikt arī pirmsskolas vecumā.

4. Reliģiskā audzināšana

Frēbelis iesaka reliģisko audzināšanu sākt jau agrā bērnībā.

Pamatojoties uz izteiktajiem pamatprincipiem, F. Frēbelis īpaši uzskatāmi izdala bērna attīstības posmus :

1.mazbērna posms – turpinās līdz 2-3 gadu vecumam, kad sāk attīstīties valoda un bērns jau prot rīkoties ar saviem locekļiem, viņā attīstās kustības un maņu orgāni;

2.agrā bērnība - turpinās no 3-7 gadiem, šai laikā strauji attīstās jutekļi, galvenā nozīme ir rotaļām.

Vislielāko nozīmi pirmsskolas audzināšanā F.Frēbelis piešķir bērna rotaļām. Runājot par rotaļu nozīmi, viņš norāda, ka tieši rotaļas sniedz bērnam jaunas zināšanas, attīsta bērnā jūtas, jaunradi un iztēli (Žukovs, 1999).

Pirmsskolas vecuma bērnu attīstīšanai lielu uzmanību pedagoģiskajā darbībā veltījusi itāliešu ārste un pedagoģe Marija Montesori (1870-1952). 1896. gadā viņa kļūst par pirmo sievieti Itālijā, kura ieguvusi ārstes diplomu un sāk strādāt Universitātes psihiskajā klīnikā, kur kopj garīgi slimos un atpalikušos bērnus. Tur viņa gūst atziņu, ka ceļš uz šo bērnu slimajām dvēselēm iet caur jūtām – tausti, dzirdi, un, ja izdosies viņu jutekļus padarīt spējīgus uztvert iespaidus, tad arī viņu garu izdosies stiprināt. Vēlāk viņa turpina strādāt Romā, kur pielieto savas idejas strādājot ar veselīgiem bērniem. Kādā Romas tikko uzceltā mājā nabadzīgo rajonā M. Montesori nodibina savas slavenās *“Cas dei bambini”* – *“Bērnu mājas”*. Tur uzturas tie bērni, kuru vecāki atrodas darbā. Bērnu nodarbināšanai šajās bērnu mājās M. Montesori ir sagatavojusi lielu daudzumu dažādus didaktikas materiālus, kuri domāti jūtu izkopšanai, sensorās kultūras attīstībai. Viņa izstrādāja didaktisko materiālu sistēmu dzirdes, redzes, ožas attīstībai. Didaktiskiem materiāliem jāvirza

darbība uz mācību mērķi, attīstot bērna patstāvību. Primārais ir nevis ātra mērķa sasniegšana, bet gan gala rezultāts. M. Montesori sistēmas materiālos ir iestrādāta kļūdu paškontrolē. Katrai detaļai komplektā ir tikai viena pareizā vieta, kur to ielikt, tāpēc, ja bērns ieliks nepareizajā vietā, viņš pats arī savu kļūdu izlabos. Ar viņas izstrādātajiem daudzajiem didaktiski sensorajiem materiāliem var attīstīt un nostiprināt dažādas bērna maņas. M. Montesori metode attiecas uz trim audzināšanas jomām : kustību attīstību, sensoro attīstību, valodas attīstību (Lieģeniece, 1999).

Latviešu pedagogs Miķelis Štāls (1874-1947) ir daudzu pedagoģisko darbu autors, kas īpašu uzmanību ir veltījis pirmsskolas vecuma bērnu audzināšanai un mācīšanai. Savus pedagoģiskos uzskatus viņš apkopojis grāmatās ‘‘Bērna audzināšana un mācīšana agrā bērnībā’’(1927), ‘‘Audzināšana ģimenē un skolā’’ (1928), ‘‘Audzināšanas mācība’’ (1935), ‘‘Mūsu dzīves pabērni, viņu audzināšana un mācīšana’’ (1936). M. Štāls aizstāv savu viedokli, uzsverot, ka vislabāk jutekļi attīstās vecumā no 1-6 gadiem. M. Štāls izveidoja īpašu jutekļu attīstības programmu bērniem bērnu dārzā.

Redzei nepieciešams izšķirt –
dažāda lieluma priekšmetus,
priekšmetus no lielāka, mazāka attāluma,
priekšmetus dažādos apgaismojumos,
priekšmetus dažādās krāsās,
krāsu noskaņojumus – gaišāks – tumšāks.
Tausti nepieciešams –
vingrinājumi ar dažādiem priekšmetiem,
formas izjūtas – apaļš, stūrainš, gluds, ass, ciets, mīksts.
izšķirt dažādu drānu audumus.
Ožai nepieciešams –
izšķirt un nosaukt patīkamas un nepatīkamas smaržas,
puķu smaržas – ceriņi, maijpuķītes.
nepatīkamas smaržas – ķiploks.
Garšai nepieciešams –
izjust –salds, skābs, rūgts, sāļš.
Dzirdei nepieciešams –
izjust – stipra un klusa runāšana, čukstēšana,
mūzika, dziedāšana.

Laikam –

šodien, vakar, rīt.

formai un skaitam –

vingrinās rotaļu ceļā, darbojoties ar klucīšiem, kociņiem, dabas materiāliem (Jonīte, 1997).

1.2. Sensorās attīstības teorētiskais raksturojums

Lai audzinātu un attīstītu bērnu, pieaugušajam ir jāpazīst bērna iekšējā pasaule. Kā liecina dažādu pedagogu un psihologu vērojumi, bērnu izjūtas dažādos vecuma posmos ir atšķirīgi. Apguvis galvenās darbības ar priekšmetiem, prasmi staigāt, bērns jau otrajā dzīves gadā parāda zināmu patstāvību, ir aktīva interese par visu. Viņš grib visu zināt, pataustīt, saklausīt, - tas ir ‘kāpēcīša’ vecums. Ap divu gadu vecumu bērns jau prot atšķirt pamatkrāsas, ja tas tiek mācīts. Piemēram, bērns spēj parādīt grāmatā noteiktas krāsas rimbulīšus vai grupēt noteiktas krāsas klucīšus (Svence, 1999).

Sensorās audzināšanas uzdevums ir panākt, lai bērns visu ko vēlas uzzināt, sajust, saprast, viņš varētu izdarīt. Skolotājiem, vecākiem ir jāpalīdz bērnam izzināt pasauli. Pareizi priekšstati par priekšmetiem labāk veidojas to tiešas uztveres (redzes, dzirdes, ožas) procesā veicot dažādas darbības ar tiem. Bērnam ir jārada iespēja piecu sajūtu orgānu izmantošanā, iepazīstot apkārtējo pasauli, jāredz, jātausta rokām, jāgaršo, jāizpēta. Sajūtas ir vārti, caur kuriem bērns nonāk saskarsmē ar ārpasauli. Sajūtu pareiza funkcionēšana sekmē bērna prāta, jūtu un gribas attīstību, tāpēc sajūtu attīstība un veidošanās ir svarīgas bērna audzināšanas uzdevums. Darbojoties ar klucīšiem, bērni iepazīst to īpašības, iepazīst formu, lielumu (Podjakova un Avaņesova ‘Sensoriskā audzināšana bērnudārzā’, palīg līdzeklis audzinātājiem, Zvaigzne, 1986). Bērniem ļoti patīk rotaļas ar celtniecības materiāliem, un tie ir vieni no bērna sensorās audzināšanas līdzekļiem. Ap diviem gadiem bērni dažādām lietām sāk piešķirt simbolisku jēgu – kas balstās uz līdzības vai iztēles bāzes, piemēram, gumijas gabaliņi pārtop par gaļas gabaliņiem, lapas par naudu. Liela nozīme agrīnās bērnības periodā ir zīmēšanai. Divu gadu vecumā bērni sāk iepazīt zīmuli, sākumā vienkārši švīkā, velk dažādus rimbulus, svītras (Svence. ‘Attīstības psiholoģija.’ Zvaigzne ABC, 1999.)

1.3. Sensorās attīstības posmi

Svarīga nozīme audzināšanas un izglītošanas darba kvalitātes paaugstināšanā pirmsskolā ir saistīta ar sensorisko audzināšanu, kas ir bērnu vispusīgas attīstības pamats. Sensoriskā audzināšana ir sensorisko procesu (sajūtu, uztveres, priekšstatu) mērķtiecīga pilnveidošana un attīstīšana bērniem. Paši svarīgākie no sajūtu orgāniem ir redze, dzirde, tauste, oža, garša. Aplūkosim tuvāk šo orgānu attīstību.

Redze

Pusotra līdz divu gadu vecumā bērns starp daudziem priekšmetiem ir spējīgs parādīt vienādas krāsas priekšmetus. Redze ir viens no svarīgākajiem maņu orgāniem, ar kuru palīdzību bērns uztver pasauli. Lai to labāk attīstītu kopā ar pārējiem maņu orgāniem ir nepieciešams pieaugušā atbalsts. Viņa uzdevums ir runāties ar bērnu, ieraudzītos priekšmetus ne tikai nosaukt, bet arī parādīt, iesaistīt tos dažādās rotaļās. Svarīgi ir iepazīstot priekšmetus, radīt bērnam dažādas emocijas (prieku, izbrīnu, ieinteresētību), kā rezultātā tiek veicināta bērna personības attīstība un vispārējā interese par apkārtni.

Dzirde

Lai labāk attīstītu dzirdi, jāizmanto mūzika, dziedāšana, jāprot atšķirt stipru un klusu runāšanu, čukstēšanu. Bērnu iesaista rotaļās, kur izmanto dziedāšanu. Rotaļās izmanto dažādu balsu tembru, priecīgu, skumju mūziku.

Tauste

Attīstot tausti nepieciešams izmantot vingrinājumus ar dažādiem priekšmetiem. Taustot priekšmetus bērns jūt kāds ir dotais priekšmets, kāda viņam forma, vai priekšmets ir ciets, mīksts, ass, gluds, sauss, slapjš. Šeit var izmantot dažādas didaktiskās rotaļas.

Oža

Nostiprinot ožu nepieciešams izšķirt un nosaukt patīkamas un nepatīkamas smaržas. Šeit noder dažādi vingrinājumi, kuri bērnam palīdzēs izteikt arī savu viedokli, kura no garšām bērnam patīk labāk.

Garša

Garšas orgāni konstatē vielu atšķirības, kas saistītas ar vielu ķīmisko sastāvu un to īpašībām. Garšas orgāns ir mēle, uz kuras palīdzību mēs sajūtam dažādas garšas – skābu, sāļu, rūgtu un sāļu. Lai nostiprinātu garšu, bērnam jāprot izjust saldu, skābu, rūgtu, sāļu garšu. Bērni garšo un smaržo dažādus ēdienus, ūdeni, kuram pievienotas dažādas garšas (Avaņesova, Podjakova, 1986).

1.4. 2-3 gadus vecu bērnu raksturojums

Psihologi par agrīno bērnību sauc bērna attīstību no 1 līdz 3 gadu vecumam. Šajā vecumā bērns milzu soļiem progresē savā garīgajā un sociālajā attīstībā. Pedagoģijā un psiholoģijā ir pieņemts šāds bērnības perioda iedalījums:

1. zīdaiņa periods – no piedzimšanas līdz vienam gadam, kur īpaši ir izdalīts pirmais mēnesis – jaundzimušā periods;
2. mazbērna periods – no 1 līdz 3 gadiem;
3. pirmsskolas periods – no 3 līdz 7 gadiem;
4. jaunākās skolas vecuma periods – no 7 līdz 12 gadiem;
5. vidējās skolas vecuma (pusaudža) periods – no 12 līdz 15 gadiem;
6. vecākās skolas vecuma (jaunieša) periods – no 15 līdz 18 gadiem (Lieģeniece, 1992).

Pirmā dzīves gada beigās bērna tiešo emocionālo saikni ar pieaugušo nomaina priekšmetiskā darbība, kas tiek veikta kopā ar pieaugušajiem. Nozīmīga vieta mazbērna dzīvē ir rotaļai. Tā nav tikai laika kavēklis, bet arī svarīgs garīgās attīstības faktors. Rotaļā bērns atdarina pieaugušā darbības, līdz ar to viņš labāk iepazīst apkārtējo pasauli, izkopj vienkāršākās prasmes un iemaņas, un attīsta spējas. Pirmsskolas vecumā turpinās intensīva augšana. Nostiprinās skelets, locītavu saites, muskulatūra. Kustības kļūst labāk koordinētas, bērna gaitas jau iet ārpus dzīvokļa. Līdz ar to bērnam draud briesmas no nestabili nostiprinātiem priekšmetiem un rāpšanās kokos. Piesardzība jāievēro arī dzīvokļos (sērkociņi, asi priekšmeti, kodīgi šķidrumi). Lietderīgas ir rotaļlietas, kas sekmē fizisko attīstību: šūpoles, zirdziņš, trīsritenis, bumba u.c. Šai vecumā bērns tiecas pēc rotaļu biedriem un kolektīvām rotaļām. Te sāk veidoties viņa saskarsmes kultūras pamati (jāievēro ne vien savas, bet arī vienaudžu intereses). Līdztekus rotaļām bērns pakāpeniski jāiesaista vienkāršākajos pašapkalpošanās darbos. Ir jāiemācās apģērbties, nomazgāties, sakopt savas rotaļlietas. Pēc iespējas jāiesaistās arī ģimenes kopējos pašapkalpošanās darbos, kuri bērnam ir pa spēkam. Te galvenais ir pedagoģiskais efekts – bērns mācās un radinās rūpēties par saviem tuviniekiem un tā tos vairāk iemīl. Agrajā bērnībā un pirmsskolas vecumā bērna smadzeņu masa palielinās apmēram četras reizes. Smadzenēs notiek arī kvalitatīvas izmaiņas, līdz ar to notiek strauja garīgā attīstība. Bērna orientācija apkārtņē un viņa rīcība kļūst saprātīgāka, veidojas pienākuma un atbildības sajūtas, skaidrāka kļūst izpratne par to, ko drīkst un ko nedrīkst darīt. Ierosas procesi smadzenēs vel aizvien ir spēcīgāki par aizmirstību, tāpēc bērnam ir grūti apvaldīt savas iegribas un emociju izpausmes. No divu gadu vecuma bērnam sāk veidoties interese par visu kas ir apkārt. Informāciju par apkārtni bērns iegūst ne tikai tiešajos vērojumos, bet arī ar valodas

starpniecību – klausoties pieaugušo paskaidrojumos, stāstījumos. Sākumā, kamēr bērns mācās runāt, bērns vienkārši rāda ar roku uz priekšmetu, kas viņu interesē un gaida, kad pieaugušais to nosauks vārdā. 1,5 gadu vecumā bērni patīk klausīties pasakas, dzejoļus. Tam ir liela nozīme runas, atmiņas, domāšanas un iztēles attīstībai. Tāpēc vecākiem iesaka lasīt bērniem priekša pasakas, stāstus, dzejoļus, tas palīdz realitāti uztvert ne tikai ar sajūtu orgāniem, bet arī attīstīt iztēli (Zelmenis, 1999).

Bērns kļūst patstāvīgāks, kustības koordinētāks. Bērni jau uz neilgu laiku var apveltīt savas vēlēšanās un darbību, viņi ātri nogurst no vienveidīgas darbības, ātri uzbudinās. Bērnā rodas savas vēlmes, kuras var nesaskanēt ar vecāku vēlmēm, izteikta tieksme būt patstāvīgākam, vēlēšanās līdzināties pieaugušajiem. Saskarsmes procesā veidojas jaunas vajadzības un intereses. Bērns mācās salīdzināt vērojamos priekšmetus un parādības, sāk uzdot jautājumus. Ātri palielinās vārdu krājums, turpinās gramatiskās uzbūves apgūšana. Bērnu jūtas ir nenoturīgas, sāk parādīties pieķeršanās, simpātijas, līdzjūtība, prieks par padarīto, sarūgtinājums par neveiksmēm (PII mācību programma, kods 01011111).

Esmu apskatījusi 17. - 21. gs. ievērojamāko pedagogu un psihologu vēsturiskās atziņas par bērnu maņu jutekļu – redzes, dzirdes, ožas, garšas, taustes nozīmi viņu attīstībā un varu secināt, ka jau senā vēsturē pedagogi un psihologi kā svarīgāko bērna attīstības posmā ir uzsvēruši sajūtu attīstību dažādos posmos. Ar to palīdzību bērns izzina apkārtējo pasauli, veido priekšstatus par tiem saskarsmē, līdz ar to gūstot individuālo pieredzi. Svarīgs šai sakarā ir pedagogu atzinums, ka pedagogiskajā procesā ir svarīgi nodarbināt pēc iespējas vairāk maņu orgānus vienlaicīgi, tā nodrošinot bērna harmonisko attīstību.

2.DIDAKTISKĀS ROTAĻAS IZMANTOŠANA BĒRNA SENSORAJĀ ATTĪSTĪBĀ

Pirmsskolas iestādes galvenais uzdevums bērnu apmācībā ir, sākot ar jaunāko vecumu, bērniem ne vien sniegt zināšanas, veidot prasmes un iemaņas, bet arī attīstīt domāšanas spējas, fiziski un psihiski sagatavot bērnus intelektuālajam darbam. Īstenot šo uzdevumu var palīdzēt didaktiskās rotaļas un spēles. Didaktiskās rotaļas ir plānots un mērķtiecīgs pedagoģiskais paņēmieni bērnu zināšanu paplašināšanai un nostiprināšanai. Šajā procesā bērni mācās izmantot nodarbībās iegūtās zināšanas par apkārtējo īstenību. Tas labvēlīgi ietekmē viņu garīgo attīstību, palīdz apzināti iepazīt apkārtējo pasauli. Rotaļās ne vien nostiprinās un paplašinās jau esošās bērnu zināšanas, bet arī veidojas atjautība, attapība, iniciatīva, cītīgums, prasme pārvarēt grūtības, rēķināties ar biedriem (Udaļcova, 1983).

2.1. Didaktiskās rotaļas nozīme sensorajā attīstībā 2-3 gadus veciem bērniem

Didaktiskās rotaļas ir viens no pirmsskolas vecuma bērnu audzināšanas un mācīšanas līdzekļiem. Pirmsskolas vecuma bērniem rotaļa ir apkārtējās vides iepazīšanas līdzeklis. Rotaļājoties bērns iepazīst krāsas, formu, materiāla īpašības, telpiskās attiecības, skaitliskās attiecības, augus, dzīvniekus. Rotaļās bērns attīstās fiziski, radinās pārvarēt grūtības. Ar didaktisko rotaļu palīdzību audzinātāja veic bērnu sensorisko audzināšanu, attīsta izziņas procesus. Audzinātāja izmanto rotaļas par līdzekli, lai attīstītu bērniem domāšanu, valodu, iztēli, atmiņu. Pirmsskolas audzināšanas teorijā un praksē ir pieņemta šāda didaktisko rotaļu klasifikācija:

1. rotaļas ar rotaļlietām un priekšmetiem;
2. galda spēles;
3. vārdiskās rotaļas un spēles.

Pirmsskolas izglītības iestādē katrā vecuma grupā jābūt dažādām didaktiskajām spēlēm. Izraugoties rotaļas jāņem vērā lai tās nebūtu pārāk vieglas, vai tieši otrādi, ar pārāk grūtiem uzdevumiem. Jaunas rotaļas jāievieš pakāpeniski. Tām jābūt piemērotām bērniem, un tādām, kas sekmē bērnu attīstību. Katra didaktiskā rotaļa ietver sevī vairākus elementus – didaktisko uzdevumu, saturu, noteikumus un pašu spēles darbību. Galvenais ir didaktiskais uzdevums. Viss pārējais ir pakļauts šim uzdevumam un nodrošina tā izpildi. Didaktiskie uzdevumi katrā spēlē ir daudzveidīgi, tie var būt saistīti arī ar matemātisko priekšstatu nostiprināšanu. Didaktisko rotaļu saturs ir apkārtējā īstenība (daba, cilvēki, darbs u.c.). Didaktiskajās rotaļās liela nozīme ir

noteikumiem. Tie nosaka, kas rotaļā jādara katram bērnam, lai sasniegtu mērķi. Noteikumi (it īpaši jaunākajā pirmsskolas vecumā), ieaudzina prasmi savaldīties, kontrolēt savu uzvedību. Pirmsskolas vecuma bērniem ir ļoti grūti ievērot rindas kārtību. Katram gribas būt pirmajam, taču vēlēšanās rotaļāties kolektīvā pakāpeniski liek viņiem apgūt prasmi apvaldīt šīs jūtas, tādā pakļauties rotaļas noteikumiem. Svarīga nozīme didaktiskajās rotaļās ir darbībai. Tā ir bērnu aktivitātes izpaušanās rotaļā, lai sasniegtu mērķi. Kas bērnus saista un aizrauj didaktiskajās rotaļās? Tā vispirms ir rotaļas darbība. Tā stimulē bērna aktivitāti, sagādā viņiem apmierinājumu. Pašam nemanot, bez īpašas piepūles bērns rotaļājoties izpilda didaktisko uzdevumu. Jaunākā pirmsskolas vecuma bērniem rotaļu darbība ir vienkārša. Didaktiskās rotaļas palīdz bērnos attīstīt psihiskās īpašības – uzmanību, atmiņu, vērīgumu, atjautību. Tās māca bērniem iegūtās zināšanas izmantot rotaļas apstākļos, sagādā bērniem emocionālu prieku. Rotaļa ir neaizstājama, tajā bērns parāda smalkjūtīgu attieksmi pret rotaļu biedru, palīdzēt citam nelaimē. Jo saturīgāka ir rotaļas darbība un noteikumi, jo aktīvāk darbojas bērni. Rotaļas gaitā jācenšas panākt, lai katrs bērns parādītu iniciatīvu mērķa sasniegšanā. Sevišķi svarīgi ir mācīt bērnus ievērot rotaļu noteikumus jau no agras bērnības. Visu vecuma grupu bērni spēlējas ar lellēm. Audzinātājam tas jāizmanto, lai pakāpeniski izveidotu bērniem tādas pozitīvas īpašības kā saudzīgu attieksmi pret lelli, maigumu, sirsnību. Tad lelli neviens bērns nemetīs uz grīdas, nevilks aiz kājas. Rotaļās izveidotās pozitīvās morālās īpašības pakāpeniski ieviesīsies arī pašu bērnu savstarpējās attiecībās (Udaļcova, 1983).

2.2. Didaktiskā rotaļa kā sensorās attīstības līdzeklis

Veselīgs, možs bērns vēlas un prot rotaļāties. Rotaļa ir viņa jūtu, prāta un gribas attīstības skola. Bērna pašapziņa nosaka tas, kā bērns apzinās savas spējas, īpašības, kā viņš iekļaujas rotaļās – grib viņš tās spēlēt vai negrib. Rotaļai jānodrošina bērna vēlme darboties, mācīties. Kādēļ bērnam vajadzīga rotaļa? Rotaļa ir bērnības pavadonis. Bērns un rotaļas ir nesaraujami saistīti, jo tā bērnam rada prieku, enerģiju, kā arī attīsta viņu. Rotaļa ir kā tilts, kas savieno bērna “es gribu” ar viņa mazo, vēl nespējīgo “es varu”. Tas viss rada bērnam rotaļu prieku. Prieks bērnam rodas tad, ja viņam ir iespēja izmēģināt līdz šim vēl nenojaustās spējas. Tādējādi bērnam rodas sava spēka un veiklības nojauta. Rotaļas elementus bērns apgūst pakāpeniski, tiem kļūstot sarežģītākiem. 1,5 – 2,5 gadu vecumā bērns sāk izziņāt lietas, eksperimentēt ar tām, veicot daudzveidīgas darbības (izjauc, saliek, atrod), to apvieno ar redzi, dzirdi, tausti, garšu. Lietu kaudzē prot atrast noteiktas lietas pēc lieluma, krāsas, atrašanās vietas, pēc parauga no četriem klucīšiem saliek attēlu. Labprāt

spēlējas kopā ar pieaugušo, pat "pieprasa" to darīt, priecājas par panākumiem. 2,5 -4 gadu vecumam ar taustes palīdzību atšķir priekšmetus, grupē tos pēc dažādām pazīmēm – krāsas, lieluma, formas, materiāla. Sāk izprast un ievērot rotaļas noteikumus, priecājas ne vien par piedalīšanos rotaļā, bet arī par sasniedzamo rezultātu. Izrāda simpātijas. Ievērojot izvirzītos uzdevumus, spēļu iedalījums var būt dažāds (Dzintere, Boša, 1997).

Didaktiskajās rotaļās audzinātājas loma ir daudz lielāka nekā cita veida rotaļās. Šeit audzinātāja ievada bērnus rotaļās un iepazīstina viņus ar tā vadīšanas metodi. Izraugoties didaktiskās rotaļas, audzinātājam jāņem vērā vai šis uzdevums atbildīs nodarbībās apgūstamās programmas saturam. Viņa rūpējas par to, lai izraudzītajā rotaļā bērni nostiprinātu un paplašinātu zināšanas un prasmes. Katram bērnam jāizvirza noteikts uzdevums, lai tā izpildē viņš pārvarētu grūtības, nevis iegūtu visu gatavā veidā. Ja bērnam rotaļā radušās grūtības, viņam ir jāpalīdz atcerēties ko viņš ir mācījies nodarbībās, tas attīsta domāšanu. Audzinātāja rosina vērot un salīdzināt priekšmetus, atrast vajadzīgo, tas nostiprina sensoro pieredzi. Dažāda vecuma bērniem didaktiskās rotaļas tiek vadītas atšķirīgi.

2-3 gadus veciem bērniem noteikumu izskaidrošanu apvieno ar rotaļas darbības demonstrēšanu. Rotaļas jāveda tā, lai tās radītu bērniem priecīgu noskaņojumu, mācītu viņus rotaļāties netraucējot citam citu, pakāpeniski radinātu viņus spēlēties nelielās grupās, lai bērni saprastu, ka spēlēties ar draugiem ir daudz interesantāk. Didaktiskās rotaļas šā vecuma bērniem palīdz labāk iepazīt apkārtējos priekšmetus, bērni mācās nosaukt to krāsu, formu un izpildīt iespējamās darbības ar tiem. Tās attīsta kustību koordināciju, acumēru, māca orientēties telpā. Didaktiskajās rotaļās tiek radīti tādi apstākļi, lai bērni varētu priekšmetu ne tikai aplūkot, bet arī pataustīt ar roku, pagaršot, pasmaržot utt. Tas sekmēs sensoriskās pieredzes uzkrāšanos bērniem.

2-3 gadu vecumā, bērnu runas attīstībā, liela nozīme ir elpošanas vingrojumiem. Tāpat svarīgi dzimtās valodas apgūšanā ir dzirdes uztveres attīstīšana, jā māca pareizi izrunāt skaņas. Ievērojama daļa trīs gadus vecu bērnu labi saprot pieaugušā runu, taču bērns nereti vārdu aizstāj ar žestu. Šajā pirmsskolas vecuma grupā audzinātājas uzdevums ir rosināt bērnus uz runas aktivitāti. Vairākās didaktiskajās rotaļās tiek risināti sakarīgas runas attīstīšanas uzdevumi. Rotaļājoties bērns nosauc priekšmetu un stāsta par tā galvenajām pazīmēm (lielumu, krāsu). Rotaļās ar lellēm bērni precīzē un nosauc apģērba nosaukumus, gultas piederumus, apvieno tos ar darbībām (uzklāt, apsegt, nolikt gulēt). Didaktiskajās rotaļās plaši jāizmanto dabas materiāli (akmeņi, sēklas, lapas, ūdens, smiltis). 2-3 gadu vecumā bērniem var organizēt rotaļu, kur jānosauc dažādi dārzeni.

Savā kvalifikācijas darbā izstrādāju un ar bērniem izspēlēju trīs didaktiskās rotaļas:

1. “Katra zīlīti uz sava diega” (skatīt 2. pielikumu);
2. “Augļu novākšana” (skatīt 3. pielikumu);
3. “Kas atrodas maisiņā?” (skatīt 4. pielikumu).

Apskatot didaktiskās rotaļas izmantošanu un nozīmi bērnu sensorajā attīstībā varu secināt, ka ļoti liela nozīme ir tieši rotaļām. Rotaļās bērni mācās darboties ar noteiktiem priekšmetiem, kuri palīdz bērnam attīstīt visas svarīgās maņas. Didaktiskās rotaļas attīsta bērņā ne tikai domāšanu, iztēli, bet arī sajūtas.

3.SENSORĀS ATTĪSTĪBAS IZPĒTE PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒ

3.1. Pētījuma organizēšana un metožu raksturojums

Katrs pētījums pedagoģijā var būt sekmīgs, ja tajā tiek apskatīts pētījuma objekts, priekšmets, mērķis, hipotēze, uzdevumi un metodes. Metode – (gr. methodos – pētīšanas ceļš) – lai sasniegtu izvirzītajam mērķim atbilstošus rezultātus. Metodes veidi un to izvēle ir atkarīga no objekta un ar to saistītajiem darbības mērķiem. Pedagoģiskās pieejas ietvaros metodes orientētas uz izglītības mērķiem teorētiskajā un praktiskajā jomā (audzināšanas un mācību metode), (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2000). Lai sekmīgi risinātu bērna attīstības un audzināšanas jautājumus, pedagoģiskā darba pētniecībai izmanto speciālas zinātniskas metodes. Novērošanas metodi personības pētīšanai izmanto jau sen. Novērošana ir pētāmo parādību speciāli organizēta uztvere. Šī metode dod objektīvus rezultātus tikai tad, ja prot atlasīt būtisko, saskatīt raksturīgāko un svarīgāko.

Novērošana kā zinātniska pētīšanas metode atšķiras no parastās, ikdienišķās novērošanas ar savu mērķtiecību, plānveidību, kā arī novēroto faktu kvalitatīvo un kvantitatīvo apstrādi.

Atkarībā no pētīšanas uzdevuma var izdarīt vispārējo novērošanu vai atsevišķu rādītāju novērošanu. Novērošanai jāizvirza mērķis un jā sastāda plāns.

Tiešā novērošana - ja starp objektu un tā pētnieku pastāv tiešas attiecības.

Netiešā novērošana – to realizē personas, kas strādā pēc pētnieka programmas.

Slēptā novērošana – pētnieks izmanto dažādas ierīces, reģistrē to rādītājus (ar televīzijas iekārtu palīdzību).

Novērošana var būt nepārtraukta – ja tā atspoguļo parādību pabeigtā veidā, diktējot tās sākumu, attīstību un nobeigumu (piemēram, viena vai vairāku bērnu novērošana tiek pielietota tad, kad novērošanas objekts ir ilgstoši novērojams un kad pedagoģiskais process ir slēpts, tādēļ novērotāja uztverei atklājas šī procesa noteiktas situācijas – bērna uzvedība noteiktos apstākļos).

Monogrāfiskā novērošana – aptver lielu skaitu dažādā mērā savstarpēji saistītu parādību līdz ar to izsekojot šo parādību attīstībai, savstarpējām sakarībām u.c. (piemēram, klases skolotāja vērojumi par savas klases audzēkņiem vairāku gadu garumā).

Specializētā novērošana – nozīmē vienas pētāmās parādības izdarīšanu un uztveršanu pašas tās ietvaros (piemēram, vingrinājumu loma valodas attīstībā).

Būtiskas novērošanas pazīmes ir – novērošana vienmēr ir selektīva, jo novērojamā izturēšanās notiek noteiktā situācijā (piemēram, mācību stundā vai starpbrīdī), šāda situācija ir vērsta uz personības ārējās, nevis iekšējās darbības (motivācijas) vērojumu, līdz ar to darbības nodoms ir atklājams un interpretējums tikai netieši.

Pedagoģiskais novērojums – tiek vērotas dažādas bērna darbības (vadās pēc vērojuma mērķa un uzdevuma), veikta to analīze, salīdzināšana un izvērtēšana, nepieciešamo lēmumu pieņemšanai pedagoģiskā procesa koriģēšanai (Jurgena, 2002).

Anketēšana – rakstveīžu atbildes uz iepriekš sagatavotiem jautājumiem par dažādām situācijām, kuras tiek pētītas. Anketas datus var papildināt ar vērojumiem vai pārrunām.

Anketēšanai ir vairākas priekšrocības, jo tad var vienlaikus aptvert lielu cilvēku skaitu. Anketas ir pilnīgi anonīmas (Albrehta, 1998).

Savam darbam (pētījumam) praktiskajā daļā es pielietošu novērošanas metodi ar mērķi pētīt bērnu sensoro attīstību pielietojot didaktiskās rotaļas. Būs arī vecāku anketēšana, kur bērnu vecākiem būs jāatbild uz iepriekš sagatavotiem jautājumiem.

3.2. Pētījuma rezultātu apkopojums

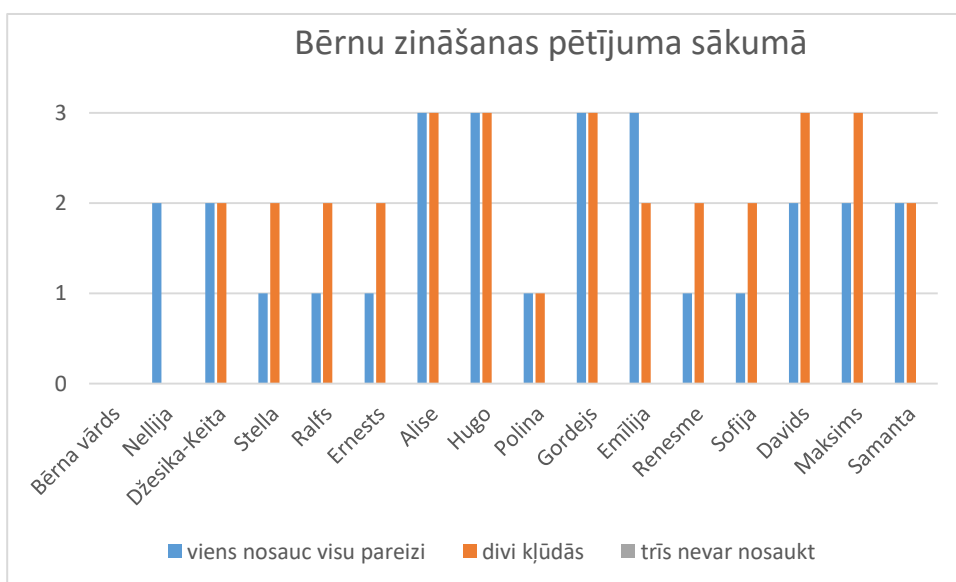
Pētījumā piedalījās desmit meitenes un seši zēni vecumā no diviem līdz trīs gadiem. Lai uzzinātu bērna sensoro attīstību šajā vecuma posmā, izvēlējos iesaistīt bērnus didaktiskajās rotaļās. Septembra mēnesī esmu izvēlējusies trīs didaktiskās rotaļas, kuras piedāvāšu bērniem “Katru zīli uz sava diega” (skatīt 2. pielikumā), “Augļu novākšana” (skatīt 3. pielikumā) un “Kas atrodas maisiņā?” (skatīt 4. pielikumā). Šīs rotaļas izvēlējos tādēļ, ka tajās ir uzdevumi, kas attīsta acumēru, koordināciju, nostiprina zināšanas par krāsām un ģeometriskajām figūrām. Pedagoģisko novērošanu veikšu no septembra līdz decembra sākumam.

Bērnu zināšanas pētījuma sākumā

Nr. p.k.	Bērna vārds	Redze	Tauste
1.	Nellija	2	3
2.	Džesika-Keita	2	2
3.	Stella	1	2
4.	Ralfs	1	2
5.	Ernests	1	2
6.	Alise	3	3
7.	Hugo	3	3
8.	Polina	1	1
9.	Gordejs	3	3
10.	Emīlija	3	2
11.	Renesme	1	2
12.	Sofija	1	2
13.	Dauids	2	3
14.	Maksims	2	3
15.	Samanta	2	2

Apzīmējums:

- 1 - nosauc visu pareizi;
- 2 – kļūdās;
- 3 – nevar nosaukt.

3.1.att. Bērnu zināšanas pētījuma sākumā

Bērnu zināšanas pētījuma beigās

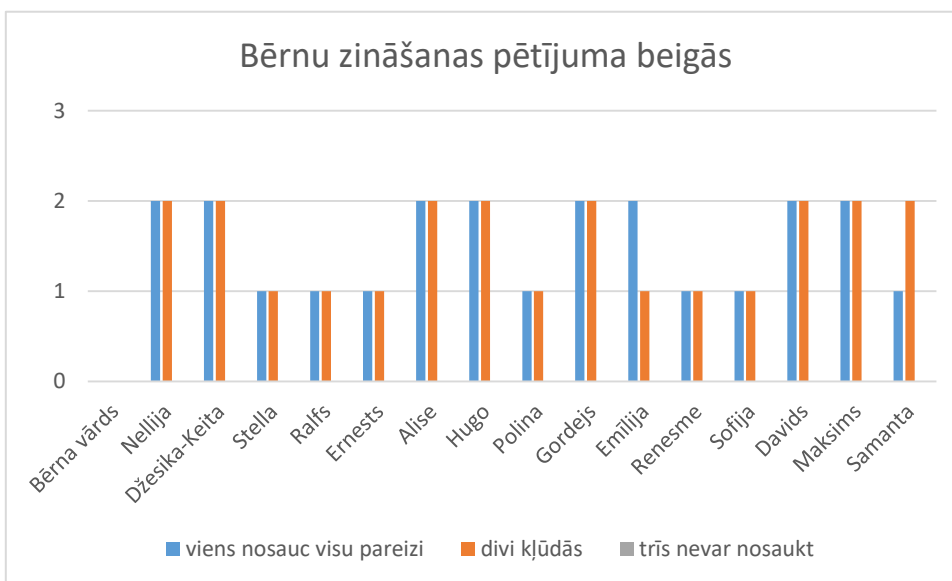
Nr. p.k.	Bērna vārds	Redze	Tauste
1.	Nellija	2	2
2.	Džesika-Keita	2	2
3.	Stella	1	1
4.	Ralfs	1	1
5.	Ernests	1	1
6.	Alise	2	2
7.	Hugo	2	2
8.	Polina	1	1
9.	Gordejs	2	2
10.	Emīlija	2	1
11.	Renesme	1	1
12.	Sofija	1	1
13.	Dauids	2	2
14.	Maksims	2	2
15.	Samanta	1	2

Apzīmējums:

1 - nosauc visu pareizi;

2 – kļūdās;

3 - nevar nosaukt.

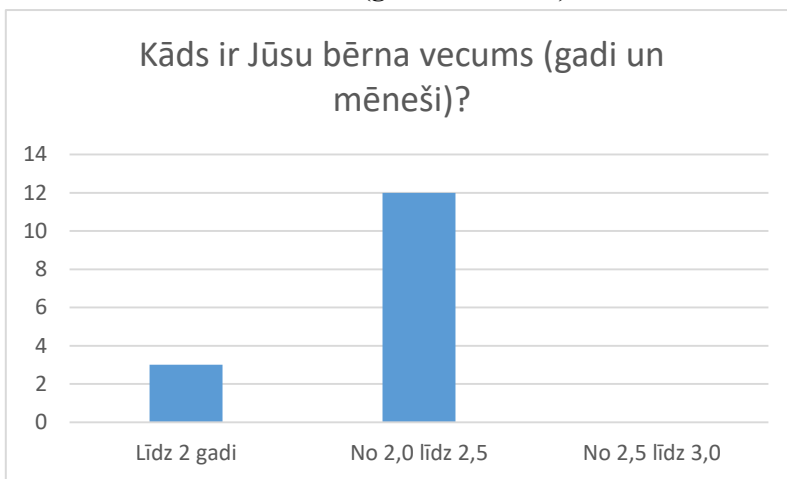
3.2.att. Bēnu zināšanas pētījuma beigās

Lai izzinātu kāda ir vecāku attieksme par bērnu sensoro attīstību, es izstrādāju anketu vecākiem (skatīt 5. pielikumu). Anketas aizpildīšanā piedalījās 15 vecāku.

1. Kāds ir Jūsu bērna vecums (gadi un mēneši)?

- Līdz 2 gadi;
- No 2,0 līdz 2,5;
- No 2,5 līdz 3,0.

Kāds ir Jūsu bērna vecums (gadi un mēneši)

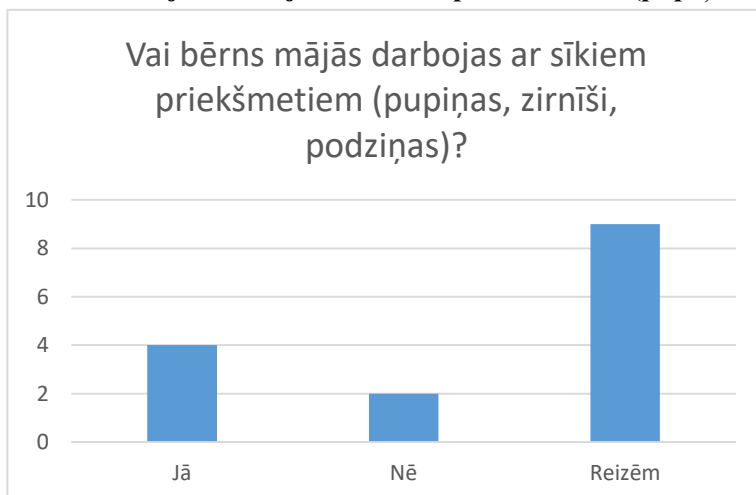
3.3. att. 1. jautājuma apkopojums

Attēlā ir redzams, ka no 15 bērniem 3 bērni ir vecumā līdz 2 gadi, pārējie 12 bērni ir vecumā no 2,5 līdz 3 gadiem.

2. Vai bērns mājās darbojas ar sīkiem priekšmetiem? (pupiņas, zirnīši, podziņas)?

- Jā;
- Nē;
- Reizēm.

Vai bērns mājās darbojas ar sīkiem priekšmetiem (pupiņas, zirnīši, podziņas)

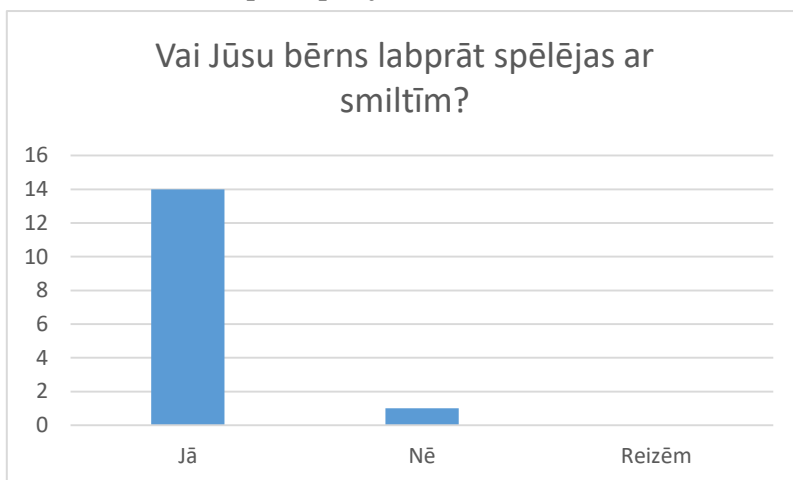
3.4. att. 2. jautājuma apkopojums

Attēlā ir redzams, ka 3 bērnu vecāki, kuriem ir bērni līdz 2 gadiem mājās nodarbojas ar sīkiem priekšmetiem, 10 bērnu vecāki to dara reizēm, bet 2 vecāki bērniem sīkos priekšmetus nedod.

3. Vai Jūsu bērns labprāt spēlējas ar smiltīm?

- Jā;
- Nē;
- Reizēm.

Vai Jūsu bērns labprāt spēlējas ar smiltīm

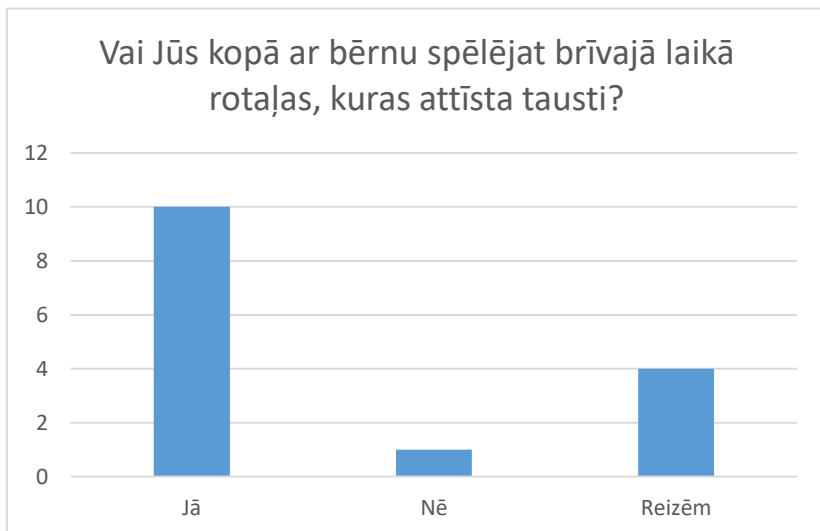
3.5. att. 3 jautājuma apkopojums

Attēlā ir redzams, ka visi bērni labprāt spēlējas ar smiltīm, bet 1 bērns to nedara, jo baidās aiztikt smiltis.

4. Vai Jūs kopā ar bērnu spēlējat brīvajā laikā rotaļas, kuras attīsta tausti?

- Jā;
- Nē;
- Reizēm.

Vai Jūs kopā ar bērnu spēlējat brīvajā laikā rotaļas, kuras attīsta tausti

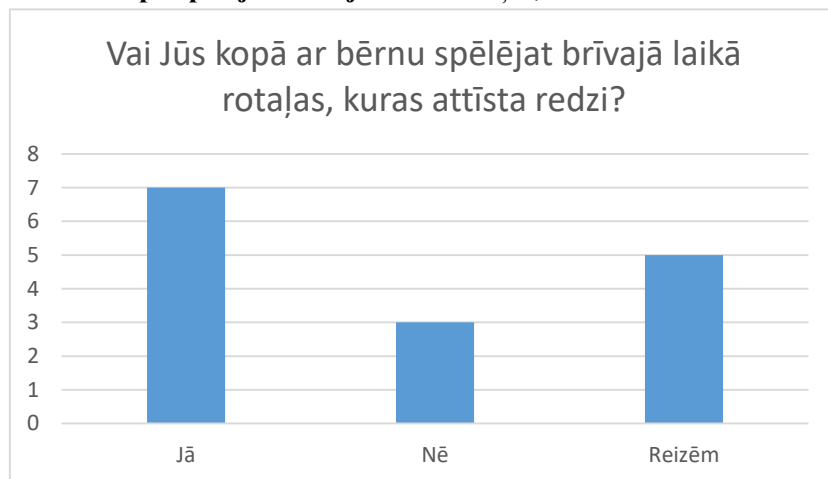
3.6.att. 4 jautājuma apkopojums

Attēlā redzams, ka vairumā vecāki mājās ar bērnu nodarbojas ar tādām rotaļām, kuras attīsta tausti, tādu ir 10, 1 bērnam vecāki šādas rotaļas nepiedāvā, 3 bērnu vecāki to dara reizēm.

5. Vai Jūs kopā ar bērnu spēlējat brīvajā laikā rotaļas, kuras attīsta redzi?

- Jā;
- Nē;
- Reizēm.

Vai Jūs kopā spēlējat brīvajā laikā rotaļas, kuras attīsta redzi

3.7. att 5 jautājuma apkopojums

Attēlā redzams, ka 7 vecāki piedāvā bērniem rotaļas, kuras attīsta redzi, 3 vecāki šādas rotaļas nepiedāvā, bet 5 vecāki šādas rotaļas bērniem piedāvā reizēm.

Anketas apkopojums un analīze

Anketas tika izdalītas 15 bērnu vecākiem. Anketa sastāvēja no pieciem jautājumiem, katram jautājumam bija trīs atbilžu varianti. Anketas bija izdrukātas uz papīra, vecāki tās aizpildīja uz vietas, jo atbildēm tās aizņēma ļoti īsu laiku. Anketas jautājumi bija sagatavoti par sensoro attīstības nepieciešamību bērna attīstībā. Lai labāk saprastu katra bērna vecāku attieksmi pret dažādiem rotaļu veidiem, anketā bija šādi jautājumi - vai bērns mājās darbojas ar sīkiem priekšmetiem (pupiņas, zirnīši, akmentiņi, podziņas), vai Jūsu bērns labprāt spēlējas ar smiltīm, vai Jūs kopā ar bērnu spēlējat brīvajā laikā rotaļas, kuras attīsta tausti un vai Jūs kopā ar bērnu spēlējat brīvajā laikā rotaļas, kuras attīsta redzi?

Apkopojot atbildes uz anketām nonācu pie slēdziena, ka mājās kopā ar bērnu ar sīkiem priekšmetiem nodarbojas tikai trīs bērni, kuru vecums ir no 1,5 – 2 gadi. Pārējie desmit mājās to dara reizēm. Divas meitenes ar sīkiem priekšmetiem nenodarbojas nemaz. Uz atbildi vai jūsu bērnam patīk spēlēties ar smiltīm -13 bērniem tas patīk, vienam – reizēm, bet viena meitene nespēlējas, jo baidās tās aiztikt. 10 bērni kopā ar vecākiem izmanto tādas rotaļas, kuras attīsta tausti, četri bērni to dara reizēm, bet viens bērns to nedara. Uz jautājumu vai jūs kopā ar bērnu spēlējat rotaļas, kuras attīsta redzi, septiņi atbildēja ar jā, pieci– reizēm un trīs –nē.

Analizējot šīs atbildes, varu secināt, ka vecāki tomēr savā brīvajā laikā ar bērniem nodarbojas. Sīkos priekšmetus vecāki nedod, jo baidās, ka bērns tos var ne tikai iebāzt mutē, bet arī degunā, ausīs. Ar smiltīm patīk spēlēties visiem, izņemot vienu meiteni, kura baidās tās aiztikt. Tāpat vecāki pievērš uzmanību arī tādām rotaļām, kuras palīdz bērnam attīstīt tausti un redzi. Izdalot vecākiem sagatavotās anketas, redzēju, ka bērnu vecāki bija ļoti atsaucīgi un pretimnākoši.

NOBEIGUMS

Iepazīstoties ar ārzemju un latviešu pedagoģisko un psiholoģisko literatūru par bērnu sensoro attīstību 2-3 gadus veciem bērniem es izmantoju J. A. Komenska, F. Frēbeļa, Ž. Ž. Ruso un M. Montesori literatūru, secināju, ka :

1. regulāri organizējot didaktiskās rotaļas veicina bērnu sensoro attīstību;
2. rotaļas uzdevumiem jāatbilst bērnu spējām;
3. bērni rotaļas laikā izrāda savas jūtas, emocijas, izrāda interesi;
4. spēlējoties jāraugās, lai nebūtu šīs spēles vienveidīgas, jo tad zūd bērniem interese;
5. bērni savās rotaļās labprāt izmanto dabas materiālus (ūdeni, smiltis, akmeņus, čiekurus, zīles), tas veicina viņu sensoro sajūtu attīstību.

Pētījuma laikā secināju, ka mācību gada sākumā bērni ir nedroši, bailīgi. Iesaistot bērnus didaktiskajās rotaļās bija nepieciešams viņus ieinteresēt ar spilgtiem priekšmetiem. Darbā izmantoju trīs didaktiskās rotaļas "Katru zīli uz sava diega", "Augļu novākšana" un "Kas ir maisiņā"? Šajās rotaļās bērni apguva krāsu atpazīšanu, grupēja priekšmetus pēc lieluma. Pētījumā novēroju, ka bērni kopā darbojoties rotaļās mācās savstarpēji būt draudzīgi, izpalīdzīgi. Veicot atkārtotas rotaļdarbības novēroju, ka pētījuma beigās no bērniem bija lielāka aktivitāte, drosme.

Pētījuma laikā nonācu pie secinājuma, ka bērnu sensorā attīstība norit veiksmīgāk, ja nodarbībās izmanto didaktiskās rotaļas.

Bērnu sensorā attīstība notiek sekmīgāk, ja nodarbībās izmanto tādas spēles, kuras atbilst gan bērna vecumam, gan viņu attīstības līmenim. Šīs spēles palīdz attīstīt un pilnveidot bērnu sensoro pieredzi uztvert krāsas, formu. Pētījumā izanalizējot bērnu attīstības līmeni, varu secināt, ka regulāri piedāvājot bērniem nodarbībās dažādas didaktiskās rotaļas, tiek gūti pozitīvi rezultāti, kuri veiksmīgāk palīdz attīstīties redzei, taustei, u.c. sajūtu orgāniem.

Izanalizējot visu izmantoto literatūru nonācu pie slēdziena, ka visi vēstures pedagogi lielu uzsvaru liek uz bērnu maņu (sajūtu) orgānu attīstību. J. A. Komenskis vairāk pievērsās didaktiskajām spēlēm, rotaļām, kurās bērnam ir iespēja darboties pēc vairākiem principiem. Taču Ž. Ž. Ruso uzskata, ka bērnu audzināšana jāveic pie dabas, jo modernā civilizācija bērnus ir samaitājusi. F. Frēbelis lielu nozīmi piešķir tieši bērna rotaļām, kurās bērnam attīstās jūtas, jaunrade un iztēle. M. Montesori sākumā pievērsās garīgi slimajiem bērniem. Viņa saskatīja, ka, ja ar šādiem bērniem nodarbojas regulāri, ir sasniedzami labi rezultāti. M. Montesori uzsver trīs audzināšanas jomas – kustību attīstību, sensoro attīstību un valodas attīstību.

Izmantotie avoti un literatūra

- 1. Āboliņa L., Bula-Biteniece I., Gorjačkina S., Silova M., Strazdiņa M., Tempelfelda I.** *“Pirmsskolas izglītības mācību satura programma. Valsts izglītības centrs”*, 2012. 281pp.
- 2. Albrehta Dz.** *“Pētīšanas metodes pedagogijā”*. Rīga: Māc. gr.,SIA 1998. 104lpp.
- 3. Dzintere D., Boša R.** *“Rotaļspēles”*. Rīga, Mācību apgāds, 1997.
- 4. Dzintere D., Stangaine I.** *“Rotaļa – bērna dzīvesveids”*. Rīga : RaKa, 2005. 181 lpp.
- 5. Golubina V.** *“Pirmsskolas pedagoga rokasgrāmata”*. R.: SIA Izglītības soļi, 2007. 308 lpp.
- 6. Grīnvalde L.** *“Ideju krātuve pirmsskolai 1.”, rotaļnodarbības 2-5 gadus veciem bērniem.* R.: Apgāds Zvaigzne ABC, 2017. 135 lpp.
- 7. Holevica O., Klindova L., Berdihova J.** *“Rotaļas bērnodārzā”*. R:Zvaigzne, 1967.
- 8. Ihanusa B., Malina S., Saresma M.L., Tūnala E., Vuorinens R.** *“Psiholoģijas pamati. Cilvēka attīstības posmi. Palīglīdzeklis skolotājiem”*. R: Zvaigzne ABC, 1999.
- 9. Jonīte V.** *“Spēles kā bērnu sensoro spēju attīstītājas”*. R. : Māc.apgāds NT, 1997. 63 lpp.
- 10. Jurgena I.** *“Vispārīgā pedagogija”*. Rīga, 2002. 144 lpp.
- 11. Jusāne A.** *“J.A.Komenska idejas Latvijā”*. Rīga: RaKa, 2000. 142lpp.
- 12. Komenskis J.A.** *“Lielā didaktika”*. R. : Zvaigzne, 1992. 231 lpp.
- 13. Lieģeniece D.** *“Kopveseluma pieeja audzināšanā”*. R.: RaKa, 1999. 262 lpp.
- 14. Maksimova Z., Piļugina J., Sisujeva I., Vasiļjeva T., Vengers L.** *“Didaktiskās rotaļas un vingrinājumi bērnu sensoriskajai audzināšanai”*. R.:Zvaigzne, 1976. 98 lpp.
- 15. Podjakova N., Aņņesova V.** *“Sensoriskā audzināšana bērnodārzā”*. Rīga: Zvaigzne, 1986.176 lpp.
- 16. Puškarevs I., Golubeva A.** *“Bērna attīstība”*. R: Lielvārds, 1999. 119lpp.
- 17. Skola 2030.** *Mācību saturs pirmsskolā.* 2017.

18. **Strauja A., Čukure G.** *“Mazā rūķa lielie darbi”*. Pirmsskolas skolotāja grāmata, R.: Pētergailis, 2006. 211 lpp.
19. **Skujiņa V.** *“Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca”*. R: Zvaigzne abc, 2000.
20. **Svence G.** *“Attīstības psiholoģija”*. Mācību līdzeklis, Apgāds Zvaigzne ABC, 1999. 158 lpp.
21. **Udaļcova J.** *“Didaktiskās spēles un rotaļas pirmsskolas bērnu mācīšanā un audzināšanā”*.R.: Zvaigzne ABC, 1983, 107 lpp.
22. **Zelmenis V.** *“Pedagoģija ģimenē”*. R.: Zvaigzne, 1982.
23. **Žukovs L.** *“Pedagoģijas vēsture”*, pamatkurss, R.: RaKa, 1999. 303 lpp.

PIELIKUMI

Didaktiskā rotaļa “Atpūta jūras krastā”

Nodarbības mērķis:

1. rosināt izvēlēties priekšmetus pēc krāsas.

Nodarbības uzdevumi:

1. attīstīt taustes sajūtas;
2. koordinēt acu un roku kustību.

Materiāli: ūdens, smiltis, akmentiņi, spainīši (pamatkrāsās), krūzes (pamatkrāsās), trīs palielas bļodas, krāsaini klucīši, mazās bumbas (pēc bērnu skaita), plastilīns (pamatkrāsās), kravas automašīnas.

Nodarbības apraksts

Nodarbība notiek ārā grupas laukumā. Skolotāja un auklīte kopā ar bērniem brīvi pastaigājas pa laukumu. Skolotāja sadala bērnus divās grupās. Pirmā grupa ar skolotāju dodas “pastaigā” un nonāk pie pirmās bļodas, kurā ir ieliets silts ūdens un iekšā salikti dažāda lieluma akmeņi. Skolotāja aicina bērnus paņemt rokās akmeņus, pataustīt tos un pastāstīt kādi tie ir. Bērni ar prieku plunčājas pa ūdeni, darbojas ar akmeņiem. Skolotāja aicina bērnus ar kājām iekāpt ūdenī. Daži bērni baidās, citi ar prieku tipina kājām pa akmeņiem un stāsta, ka nemaz akmeņi nav asi, neduras. Tālāk dodamies pastaigā un nonākam pie smiltīm. Bērni droši iegremdēja rokas smiltīs, spēlējās un staigāja ar plikām kājām pa smiltīm. Bērniem ļoti patīk spēlēties ar smiltīm, ūdeni. Pārrunājam ar bērniem, kādas ir smiltis, kāds ūdens. Bērni atbild, ka smiltis ir sausas, bet ūdens slapjš, kājas un rokas ūdenī paliek slapjas, bet smiltīs tikai netīras. Skolotāja pajautā kādi bija akmeņi. Bērni atbild, ka apaļi, cieti, gludi, citi ar asākām malām. Bērni pastāsta, kuram labāk patika ūdens, smiltis, akmeņi. Tālāk skolotāja aicina bērnus doties sev līdzī. Visi aizgājuši un nostājušies pie spainīšiem un bumbām. Skolotāja aicina katru bērnu paņemt vienu bumbu un parāda, kurā spainītī tā ir jāieliek (sarkano bumbu ieliek sarkanajā spainītī, zilo – zilajā, utt.). Bērni ņem bumbu un ieliek attiecīgajā spainītī. Tā bērni trenē acu un roku koordināciju, atpazīst krāsas. Lai nodarbība būtu interesantāka, skolotāja aicina bērnus paņemt krūzīti, iesmelt tajā ūdeni un ieliet ūdeni attiecīgās krāsas spainītī (no zilās krūzītes – zilajā spainītī). Nesot ūdeni, jāiet uzmanīgi, lai ūdens neizlīst no krūzītes. Bērni var ar mašīnām vest akmeņus uz smilšu kasti, kur brīvi var spēlēties ar tiem. Pie galda skolotāja piedāvā bērniem no plastilīna veidot apaļas bumbas, mazus, lielus akmeņus. Nodarbības beigās vēlreiz tiek izrunāts, kādas bija aktivitātes, kas bērniem labāk patika.

Nostiprinātas zināšanas par krāsām. Skolotāja paslavē bērnus par aktīvu darbošanos. Skolotāja redz kādu prieku sagādāja šāda nodarbība brīvā dabā, kur nav jāuztraucas par izlietu ūdeni, izbērtām smiltīm. Darbojoties brīvā dabā, bērni ir vairāk atraisītāki un drošāki.

Didaktiskā rotaļa “Katru zīli uz sava diega”

Nodarbības mērķis:

1. rosināt vingrināties priekšmetu salīdzināšanā.

Nodarbības uzdevumi:

1. grupēt objektus pēc krāsas.

Materiāls: krāsainas auklas (pamatkrāsās), no kartona izgrieztas zīles (pamatkrāsās), koks (no kartona), vāvere (mīkstā rotaļlieta).

Nodarbības apraksts.

Skolotāja aicina bērnus pie sevis uz paklāja. Paklāja vidū sēž vāvere un spēlējās ar zīlēm. Pie sienas ir novietota tāfele, uz kuras piesprausts koks ar krāsainām auklām. Skolotāja nodarbības sākumā pārrunā ar bērniem par zīlēm, kādās krāsās tās ir. Nodarbības tālākā gaitā skolotāja aicina bērnus salikt zīles kokā pie pareizajām auklām. Ja kādam bērnam ir grūtības atrast pareizās krāsas zīli un auklu, skolotāja palīdz. Skolotāja palīdz salīdzināt auklas un zīles krāsu, pieliekot tos vienu pie otra. “Šī ir sarkana zīle”, skolotāja saka un piestiprina zīli pie sarkanās auklas. Rotaļas beigās skolotāja paslavē bērnus, jo viņi palīdzēja vāverei salikt pareizi zīles atpakaļ kokā.

Didaktiskā rotaļa “Augļu novākšana”

Nodarbības mērķis:

1. sekmēt izpratnes veidošanos par augļiem, to izmantošanu.

Nodarbības uzdevums:

1. attīstīt acumēru, atlasot noteikta lieluma priekšmetus pēc parauga
2. rosināt vēlēšanos nogaršot ābolus.

Materiāli: dažāda lieluma (liels, mazs) āboli (no kartona), grozi (liels, mazs), koks.

Nodarbības apraksts

Skolotāja aicina bērnus pie sevis, visi apskata koku un tajā izvietotos ābolus. Noskaidro kādā krāsā ir āboli. Skolotāja pievērš bērnu uzmanību tam, ka āboli ir dažāda izmēra, tie nav vienādi. Skolotāja iedod vienam bērnam ābolu un lūdz atrast tādu pašu kokā. Bērns atrod ābolu pēc acumēra un pārbauda to, salīdzinot ar paraugu. Skolotāja aicina bērnus pēc lieluma sašķirot un attiecīgi ievietot tos pareizajos grozos. Nodarbības beigās skolotāja uzaicina visus nogaršot ābolus.

Didaktiskā rotaļa "Kas atrodas maisiņā?"

Nodarbības mērķis:

1. iepazīstināt ar ģeometriskajām figūrām.

Nodarbības uzdevums:

1. nostiprināt zināšanas par formu.

Materiāli: ģeometrisko figūru komplekts (riņķis, kvadrāts, trijstūris), maisiņš ar dažādas formas priekšmetiem (ogas, apelsīns, pogas, karodziņi).

Nodarbības apraksts

Skolotāja uzaicina bērnus apsēties uz krēsliem, kuri izvietoti apkārt galdiem. Uz galda malas izvietotas ģeometriskās figūras. Skolotājai rokās maisiņš. Skolotāja aicina pie sevis bērnu, kurš izvelk no maisiņa vienu priekšmetu, nosauc to, un pastāsta kāda viņam ir forma. Skolotāja palīdz bērnam nosaukt priekšmeta formu, atrod uz galda izvietotajos priekšmetos līdzību un novieto figūru blakus. "Šis ir apelsīns, tas ir apaļš, arī riņķis ir apaļš, tāpēc apelsīnu novietosim blakus apelsīnam". Pakāpeniski bērni visus priekšmetus izliek uz galda līdzās ģeometriskajām figūrām. Rotaļu atkārtojot var samainīt priekšmetus ar ģeometriskajām figūrām vietām.

ANKETA

Labdien. Latvijas Universitātes kvalifikācijas darba izstrādei tiek veikts pētījums par sensoro attīstību 2-3 gadus veciem bērniem. Jūsu viedoklis palīdzēs labāk saprast bērna intereses, kas saistītas tieši ar sensoro attīstību. Vēlos saņemt patiesas atbildes. Atbildes ir anonīmas un tiks izmantotas vienīgi mana darba pētījumā. Anketas aizpildīšana aizņems ļoti mazu laiku. Paldies par atsaucību!

1. Kāds ir Jūsu bērna vecums (gadi un mēneši)?
 - Līdz 2 gadi;
 - No 2,0 līdz 2,5;
 - No 2,5 līdz 3,0.
2. Vai bērns mājās darbojas ar sīkiem priekšmetiem? (pupiņas, zirnīši, podziņas)?
 - Jā;
 - Nē;
 - Reizēm.
3. Vai Jūsu bērns labprāt spēlējas ar smiltīm?
 - Jā;
 - Nē;
 - Reizēm.
4. Vai Jūs kopā ar bērnu spēlējat brīvajā laikā rotaļas, kuras attīsta tausti?
 - Jā;
 - Nē;
 - Reizēm.
5. Vai Jūs kopā ar bērnu spēlējat brīvajā laikā rotaļas, kuras attīsta redzi?
 - Jā;
 - Nē;
 - Reizēm.